

El federalisme màgic del PSC

Imatge del IX Congrés del PSC, el 2000. José Montilla, primer secretari del PSC, i Pasqual Maragall, president de la formació, es feliciten pel consens assolit en aquell congrés. Un consens, però, que perfila el paper creixent de l'"aparell".

Des de la seva fundació, el 1978, el PSC ha aconseguit organitzar-se com un partit unitari, i ha saturat els corrents ideològics provinents de les formacions que el van constituir. Ho ha fet amb una recepta ideològica, el discurs federalista, que ha servit d'element cohesionador intern i, alhora, per estendre un pont per trobar l'encaix definitiu amb el PSOE.

“**D**es no es trenca, ni Espanya, ni la Constitució, ni el Partit Socialista”, va dir Manuela de Madre, el passat 2 de novembre, en un moment del seu discurs com a representant del Parlament de Catalunya en el debat d'admissió a tràmit del projecte d'Estatut de

Catalunya, al Congrés dels Diputats. La frase és significativa perquè precisament la diu qui la diu, l'actual presidenta del grup parlamentari del PSC, nascuda a Huelva (Andalusia), i defensant a Madrid un projecte de nou Estatut que defineix Catalunya com a nació.

El procés de negociació de l'Estatut de Catalunya és un episodi més de les proves que ha hagut de passar la relació entre el PSC i el PSOE. Ha posat sobre la taula dues maneres diferents d'entendre l'organització territorial de l'estat entre aquestes dues formacions i dins mateix del PSOE. D'una banda, la visió centra-

lista que tradicionalment ha defensat el socialisme espanyol, enfront d'una organització més federal, defensada pels socialistes catalans, i que, avui, alguns sectors del PSOE comencen a explorar, amb el protagonisme del seu líder, José Luis Rodríguez Zapatero.

La peculiaritat del PSC. El Partit dels Socialistes de Catalunya és un element peculiar dins del socialisme de l'estat. El juliol del 1978, culminava a Barcelona, en un acte multitudinari, el procés de fundació del Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC-PSOE), fruit de la confluència entre el Partit Socialista de Catalunya – Congrés (PSC-C), el Partit Socialista de Catalunya – Reagrupament (PSC-R) i la Federació Socialista de Catalunya del PSOE (FSC-PSOE). Amb aquest procés es constituïa un partit sobirà federat al PSOE, i no una federació més dels socialistes espanyols. Però aquella mateixa gènesi va fer que dins del PSC convisquessin, i no sempre pacíficament, corrents polítics prou diferenciats provinents dels tres nuclis fundadors. Així, es va acabar configurant una mena d'ànima dual en el PSC. D'una banda, la provinent de la tradició de FSC-PSOE, amb sectors obertament antinacionalistes, que defensaven una estratègia política més subordinada al PSOE, i un sector més partidari de la conjugació de la tradició catalanista amb la socialista, provinent del PSC-C i del PSC-R. Val a dir que aquest darrer sector ja havia quedat en minoria en el moment de la fundació del PSC (PSC-PSOE), ja que molts militants que no compartien l'estratègia d'unificació amb el PSOE van abandonar la formació. De fet, el PSC-R, liderat per Josep Pallach, havia optat per explorar acords amb formacions com ERC o la CDC inicial, llavors més escorada cap a la socialdemocràcia, per constituir un pacte entre "les esquerres catalanistes" –els sona la idea?–. La mort de Pallach, en part precipitada per les tensions polítiques internes, el 1977, va tallar aquesta via i, ja sota el lideratge de Josep Verde i Aldea, el PSC-R es va afegir al procés que convergiria en el PSC.

De les grans expectatives a la decepció. Tot i aquella mena de dualitat ideològica, el procés d'unitat de les

tres formacions va ser un èxit electoral, especialment en les primeres eleccions democràtiques, el 1979. Aquell any esdevindria la primera força de Catalunya en les eleccions legislatives i les municipals. Un èxit que va crear unes grans expectatives per a les que havien de ser les primeres eleccions al Parlament de Catalunya, un any més tard, el 1980. Però la realitat va ser molt diferent, la victòria electoral de Jordi Pujol va caure com una galleda d'aigua freda en el PSC. La derrota dels socialistes catalans, llavors liderats per Joan Reventós, marcaria una llarga travessia pel desert pel que fa a la política autonòmica. Els socialistes catalans van rebutjar l'oferta de pacte de Govern, feta reiteradament per Jordi Pujol. Es pensaven que, amb uns resultats tan ajustats, el govern de Pujol seria inestable i que, per tant, l'objectiu d'atènyer el Govern de la Generalitat només s'ajornaria fins a les eleccions següents. Un error de càlcul que no cal explicar i que, sens dubte, va condemnar tots els candidats del PSC a presidir la Generalitat de Catalunya al fracàs (Reventós, Obiols, Nadal i Maragall), davant el lideratge polític de Pujol.

El fracàs en la política autonòmica, però, no es va traduir en el municipal, on els socialistes es van convertir en la primera força a Catalunya, amb una implantació especial a les grans ciutats i el cinturó de Barcelona.

El PSOE governa Espanya. Als elements anteriorment presentats cal afegir com a fet determinant en el procés de configuració de l'actual PSC la victòria electoral del PSOE, el 1982.

La força municipal dels socialistes catalans i el poder a Madrid del PSOE van fer que, durant la dècada dels anys vuitanta i principi dels noranta, l'objectiu de governar Catalunya quedés en un segon terme. I més tenint present la fortalesa del lideratge de Jordi Pujol. Així, l'accent catalanista del PSC es va anar debilitant. D'una banda, per la dificultat que comportava fer una política autonòmica pròpia, quan sovint les reivindicacions catalanes topaven amb les negatives de l'executiu espanyol del PSOE de Felipe González. De l'altra, perquè la mateixa hegemonia municipal socialista al cinturó de la Barcelona, on la població procedeix majoritària-

"Josep Pallach es trobaria còmode en el Tripartit"

Josep Casajuana és diputat al Parlament de Catalunya pel PSC. L'any 1974, va participar en el Reagrupament Socialista i Democràtic de Catalunya, on va conèixer Josep Pallach.

—**Què queda de les idees de Josep Pallach en el PSC?**

—Queda tot. El PSC és molt pallaquista. Les tesis fonamentals de la societat catalana les ha assumit, vull dir que el socialisme del PSC és un socialisme de contorns amplis que aplega els catalans d'idees progressistes i de les classes mitjanes. No hi ha una ideologia estricta ni una doctrina concreta. No som marxistes ni tampoc bakuninistes o mediambientalistes. El PSC és un partit amb la capacitat de formar govern, de crear riquesa i de saber distribuir-la. En aquest sentit entronca amb la millor tradició de la socialdemocràcia europea, sense caure en els fonamentalismes desenvolupistes, obreristes o tecnocràtics.

—**I el Pacte del Tinell, respon als principis del Pallaquisme?**

—Qui dubta que Josep Pallach era

ment de la immigració, no afavoria l'articulació de discursos ideològics de to marcadament catalanista.

Afegit a tot això, la impotència de desplaçar Jordi Pujol del Govern català va alimentar també un discurs "antipujolista", que en alguns sectors determinats del PSC es confonia amb tesis antinacionalistes.

Durant aquest període, les relacions entre el PSC i el PSOE no són gens traumàtiques, el repartiment de poders a Catalunya –amb el municipal per als

d'esquerra? En el Pacte del Tinell s'hi sentiria còmode. Es tracta d'un govern que el pacte defineix com a catalanista i d'esquerra i això és exactament el que defensava Palach. De fet, Esquerra Republicana va ser dins de Reagrupament Socialista i Democràtic. Heribert Barrera i jo vam ser companys, encara que més tard Esquerra sortís del partit per qüestions internes.

—Però, en canvi, la relació entre Pallach i els comunistes no va ser mai gaire bona, oi?

—No. Sempre va ser molt crític amb els comunistes perquè els havia patit durant la Segona Guerra Mundial. Pallach havia estat del Partit Obrer d'Unificació marxista, el POUM, i va patir personalment la repressió ordenada per Stalin i, no ho oblidem, duta a terme per membres del PSUC. Actualment, i malgrat que dins Iniciativa encara hi ha un sector que es defineix com a comunista, s'han abandonat les doctrines fonamentalistes.

—Som més a prop dels objectius de Pallach?

—Si els entenem com un partit socialista modern que aculli els sectors progressistes del país, sí. Pallach era partidari d'una aliança del centre i les esquerres, però sense que quedessin supeditades als comunistes. Va ser després de la Segona Guerra Mundial, a Tolosa del Llenguadoc, quan Pallach juntament amb d'altres, com ara Josep Rovira, van fundar el Moviment Socialista

PEP GARGORI

lista Català, els Músics. Ja aleshores l'objectiu era reagrupar la tradició plural de les esquerres catalanes.

—Una aliança com ara la del Tripartit?

—Sense dubte, en un govern com el que presideix Pasqual Maragall, Josep Pallach s'hi trobaria bé. De fet, Maragall

ha après molt de Pallach.

—En quin sentit?

—Maragall ha vestit un PSC sense fronteres ideològiques rígides i la relació entre els socialistes catalans i el PSOE és tal com l'hagués desitjat Pallach: hi ha amistat, es comparteix un projecte comú per a Espanya; però partint de la sobirania com a partit i amb la voluntat d'aconseguir el màxim grau d'autogovern per a Catalunya. A en Josep Pallach li hauria fet il·lusió assistir a un ple com el de l'Estatut i haver donat suport a Manuela de Madre.

—Aleshores, les arrels del Reagrupament no van desaparèixer mai del tot, dins el PSC?

—Més que desaparèixer vam prendre una opció. Vam entrar en un partit més gran que ens va acollir i va respectar, sense que això comportés una renúncia a les nostres idees. Evidentment, quan entres en una organització més gran has de conviure amb altres visions polítiques i abandones alguns aspectes que et donen especificitat. Tots vam renunciar a alguna cosa, la federació catalana del PSOE també.

Daniel Brugarolas

socialistes i l'autonòmic per a CiU— esdevé un equilibri prou assumible per al PSOE, que fins i tot recorre a la fe-

deració nacionalista com a aliat parlamentari al Congrés de Diputats a partir del 1993, un cop els socialistes

El PSC, orfe d'un lideratge clar, però amb una estructura municipal molt forta, va recórrer a Pasqual Maragall com a cartell electoral, per intentar rendibilitzar l'èxit de l'organització dels Jocs Olímpics

espanyols van perdre la majoria absoluta.

També en aquesta etapa, els alcaldes de les grans ciutats del cinturó metropolità de Barcelona van adquirir més pes dins del PSC. Aquests eren els anomenats "capitans", que en el VII Congrés del PSC a Sitges, el 1994, s'imposaren als seguidors de Raimon Obiols, els "obiolistes", primer secretari dels socialistes catalans des del 1983 i que dos anys més tard va ser substituït per Narcís Serra, exvicepresident de l'executiu de Felipe González i home fort del PSC a Madrid.

El trencament dels equilibris. La relació entre el PSC i el PSOE es començà a modificar a partir de la pèrdua del Govern espanyol pels socialistes. En aquest moment, el desgast electoral del PSOE, pels escàndols de corrupció i guerra bruta, esquitxaven en general la imatge dels socialistes a tot l'estat.

En aquest context estatal, els socialistes catalans es veien alliberats dels sacrificis fets durant els anys anteriors en benefici de l'estabilitat dels successius governs de Felipe González. Tornen, ara sí, a fixar com a objectiu prioritari l'accés al govern de la Generalitat. El PSC, orfe d'un lideratge clar, però amb una estructura municipal molt forta, recorre a Pasqual Maragall com a cartell electoral, per intentar rendibilitzar l'èxit de l'organització dels Jocs Olímpics en la cursa cap a la Generalitat.

El juny del 2000, el IX Congrés del PSC institucionalitza el tàndem Maragall-Montilla, unit més per la convicció que per la devoció. El tàndem va ser possible gràcies als treballs soterrats previs de Narcís Serra, que, a través de l'acostament a José Montilla —llavors alcalde de Cornellà de Llobregat— i amb bona relació amb els sectors dels "capitans", va aconseguir crear les condicions necessàries per al retorn de l'excalcalde barceloní, que havia abandonat l'escena política catalana per desavinences amb la línia de la direcció del partit.

Amb aquest tàndem, doncs, Pasqual Maragall i José Montilla comencen el procés dins del PSC de cauterització de les ferides internes provinents encara del moment fundacional. L'excalcalde olímpic assumí en aquell IX Congrés la presidència de la formació i la defensa

L'any 2000, el IX Congrés del PSC, va institucionalitzar el tàndem Maragall-Montilla, una fórmula que resultava més de la convicció que de la devoció

de la visió d'una Espanya federal i un cert reforç de l'accent catalanista. José Montilla accedia a la primera secretaria i feia de pont entre el poder municipal socialista i la nova direcció, dominada ja per l'anomenat "aparell", amb 19 dels 29 membres de l'executiva sortint del congrés socialista.

Aquest és, a grans trets, el procés de configuració d'un partit amb una estructura forta liderada per José Montilla i amb un cartell electoral encapçalat per Pasqual Maragall, allunyat d'aquest aparell, però amb un perfil polític més obert.

El pacte del Tinell, primer sotrac.

Amb la retirada de Jordi Pujol, amb una estructura forta de partit i un candidat electoral de prestigi, arriben les eleccions del novembre del 2003. Maragall repetia com a candidat, però ara s'enfrontava amb Artur Mas. De nou, les expectatives de victòria van tornar a alimentar el PSC. I de nou, el desencís, ja que, per un ajustat resultat, CiU torna a ser la primera força parlamentària. És en aquest moment quan el pes de l'anomenat aparell, personalitzat en José Montilla, evita una nova derrota autonòmica del PSC. És el moment que s'activen els mecanismes entre els socialistes catalans i ERC per formar govern. Finalment, els acords del Tinell configuren l'actual govern tripartit entre socialistes, republicans i ICV.

Precisament, és en aquest moment quan comença a prendre força la recepta federalista del PSC, ara ja amb vista a la relació amb el PSOE. Els socialistes espanyols no veuen gens clar un pacte dels seus coreligionaris catalans amb un partit independentista. De fet, genera fortes discussions en els òrgans del PSOE i retrets cap al PSC per l'acord, i més en un moment en què l'estratègia política del PP havia aconseguit criminalitzar molt els partits nacionalistes. El PSC, però, aconsegueix

tirar endavant l'acord, bàsicament per les complicitats teixides amb el secretari general, José Luis Rodríguez Zapatero, llavors encara a l'oposició.

Tanmateix, les relacions entre el PSC i el PSOE —quan aquests encara eren a l'oposició— és van veure sotragades de nou. Ara, per la crisi de Govern a Catalunya arran de la reunió de Josep-Lluís Carod-Rovira, conseller en cap de l'executiu de Pasqual Maragall, amb suposats dirigents d'ETA per explorar vies de pacificació del conflicte basc. A Madrid, alguns dirigents, espantats pel desgast del PSOE que pogués provocar a Espanya el pacte del PSC amb ERC, van arribar a plantejar —sense èxit— a alguns dels alcaldes del PSC la possibilitat de recuperar una Federació Socialista de Catalunya del PSOE.

La reforma de l'Estatut, el darrer episodi.

La promesa electoral de José Luis Rodríguez Zapatero de respectar la proposta d'Estatut que aprovés el Parlament de Catalunya ha planat des d'un primer moment en el procés de negociació del nou Estatut. Dins del PSOE, molts membres consideren que el PSC ha anat massa enllà en la proposta d'Estatut aprovada a Catalunya. Consideren que els socialistes catalans han virat massa cap a les tesis nacionalistes i no han tingut en compte la situació complicada que avui ha de gestionar el PSOE.

Però al PSC es defensa amb la idea que només un gir cap al federalisme permetrà una sortida aïrosa per a les dues parts. L'Espanya plural defensada per Zapatero coincideix amb el federalisme que el PSC ha fet servir en els darrers anys per cohesionar-se internament. I la reforma de l'Estatut de Catalunya serà, en el fons, la prova d'aquest tomb. Els propers mesos es veurà, doncs, si la recepta del PSC serveix també al PSOE.

Enric Rimbau

Maquivel hauria signat una actuació com la que el passat 20 de juny va rubricar el PSOE al Congrés dels Diputats. El grup socialista va presentar una iniciativa perquè als informatius de Ràdio Televisió Espanyola només es faça servir l'expressió "Comunitat Valenciana", i mai "Llevant" ni "País Valencià". Esquerra Verda —que aplega Esquerra Unida i Iniciativa per Catalunya Verds— va proposar que es permetera l'ús de "País Valencià". PSOE i PP van dir que no.

El joc de majories és com és. Ara bé, no deixa de sobtar que una de les federacions del PSOE s'anomena PSPV, Partit Socialista del País Valencià. Isaura Navarro, diputada d'Esquerra Unida per València, va demanar l'endemà de la renúncia que els socialistes valencians eliminaren la P —de país— del seu nom. Potser sense adonar-se'n, convidava la federació socialista a intitular-se Partit Socialista Valencià (PSV), just com la formació que als anys seixanta va intentar despertar el sentiment identitari dels valencians.

La llavor. El PSV va nàixer l'any 1964. Des de dos anys abans, però, un grup de joves universitaris, de tarannà clarament nacionalista, van anar teixint el projecte. L'emmirallament en Catalunya era evident: el 1962 es batejaren com a Moviment Social Cristià de Catalunya (Mosca), amb un important component religiós. El 1963 van mutar-se en Acció Socialista Valenciana, però als pocs mesos es constituïren com a PSV.

En destacava, entre els militants, Vicent Ventura (Castelló de la Plana, 1924 — València, 1998), periodista i escriptor de primer ordre, una d'aquelles persones en què —per la seua capacitat intel·lectual— el nacionalisme valencià havia dipositat moltes esperances. Una persona ben compromesa, immersa en els cercles d'intel·lectuals que integren personalitats com ara Joan Fuster, Manuel Sanchis Guarner i Vicent Andrés Estellés.

El PSV parlava sense embuts de Països Catalans. A més, en la seua declaració de principis explicitava que pretenien "integrar les classes treballadores valencianes en la lluita contra el capitalisme i l'opressió nacional, i per la realització del nostre poble com una unitat lliure i socialista".